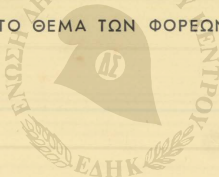

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΖΙΓΔΗ

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

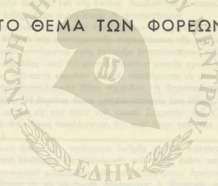
ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

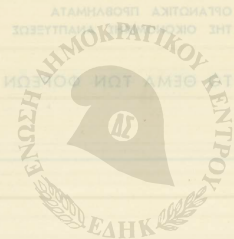

ΑΘΗΝΑΙ 1959

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «ΣΠΟΥΔΑΙ»

τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς
Μάρτιος - Ἀπρίλιος 1959, τεῦχος 7 - 8

Ι. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

1. Οι όρισμοί είναι βεβαίως επικίνδυνοι — *omnis definitio periculosa est!* 'Αλλά και άνευ αὐτῶν εἶναι ἀδύνατος οἰαδήποτε συστηματικὴ συζήτησις. Θὰ προσφύγωμεν ἐπομένως, εὐθύς ἑξαρχῆς εἰς ἓνα ὄρισμόν, ἵνα καταστήσωμεν σαφῆ τὴν βασικὴν ἔννοιαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας θεμελιούται ἡ παρούσα μελέτη, πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων συγχύσεων ἢ παρανοήσεων.

Ὁ ὅρος «πολιτικὴ οἰκονομικὴ ἀναπτύξεως» θὰ χρησιμοποιηθῇ ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν τῆς συστηματικῆς παρεμβάσεως τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος πρὸς ἐπίτευξιν ἐντατικωτέρου τοῦ παρατηρηθέντος κατὰ τὸ παρελθόν — καὶ ἐπὶ μίαν ἀρκούντως μακρὰν χρονικὴν περίοδον — ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἑθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς μίαν χώραν.

2. Κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν ἰδίως περίοδον, ἡ δημοτικότης τοῦ ὅρου εἶναι ὄντως μεγάλη. Ἡ ἀκριτος ὁμως χρησιμοποίησις του ἐνέχει τὸν κίνδυνον νὰ περιαχθῶμεν κάπως εἰς τὴν θέσιν τοῦ καλοῦ Ζουρντάν τοῦ «Ἀρχοντοχωριάτη», ὁ ὅποιος ἀποτόμως ἀνεκάλυπτεν, ὅτι καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ἐπεδίδετο εἰς πρόζαν!

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις πράγματι ὑπῆρξε σχεδὸν πάντοτε ἡ δεσπόζουσα ἀντικειμενικὴ ἐπιδίωξις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Διότι καὶ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ, τὸ οὕτως εἰπεῖν ἀρνητικόν της περιεχόμενον ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ἀφεθῇ ἀθέσμευτος ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία πρὸς ἐπίτευξιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Παρήλθεν ὁμως ἀπὸ μακροῦ ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιστεύετο ὅτι ἀνευ κρατικῆς παρεμβάσεως, ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ὁδηγεῖ πάντοτε εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ οἰκονομικὴ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, ἰδίως κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, διέφευσε ὀριστικῶς τὰς τοιαύτας δοξασίας. Ἡ πρόσφατος ἐξ ἄλλου πρόοδος τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ἀπεκάλυψε τὸν μηχανισμόν διὰ τοῦ ὁποίου ἡ οἰκονομία μιᾶς χώρας δύναται νὰ περιέλθῃ εἰς κατὰστασιν στατικῆς ἰσορροπίας ἢ πάντως ἰσορροπίας κάτω τοῦ σημείου τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς — εἰς κατὰστασιν δηλαδὴ στασιμότητος ἢ ἀδυναμίας πλήρους ἀξιοποιήσεως τοῦ οἰκονομικοῦ δυναμικοῦ.

3. Ἐν τούτοις ὑπάρχει τι τὸ νέον εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὅρου, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν ἰδίως περίοδον. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ καθολικὴ πλὴν συνειδητοποίησης τῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἀσκήσεως μιᾶς συνεπούς πο-

λιτικής πρὸς ἐπίτευξιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ὑπαρξίς τεραστίων ἀνεκμεταλλεύτων πόρων εἰς πολλὰς χώρας τῆς ὑδρογείου καὶ ἡ καθυστέρησις αὐτῶν ἀπὸ τεχνολογικῆς ἀπόψεως, μὲ ἀποτέλεσμα τὰ ἐξόχως χαμηλὰ ἐπίπεδα τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, θεωροῦνται γενικῶς ὅτι ἀποτελοῦν ἀπαραδέκτους καταστάσεις διὰ τὰ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενα ἔθνη, ταυτοχρόνως δὲ καὶ δυσμενεῖς παράγοντας διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν προηγμένων λαῶν— τῶν ὁποίων ἐπιβάλλεται ἄλλὰ καὶ εἶναι δυνατὴ ἡ προοδευτικὴ ἀντιμετώπισις.

Ὁ βραδύτερος ἐξ ἄλλου ρυθμὸς ἀναπτύξεως ὠρισμένων οἰκονομικῶς προηγμένων χωρῶν, ὡς αἱ Δυτικαὶ Εὐρωπαϊκαί, ἐν σχέσει πρὸς τὰς Η.Π.Α. ἐδημιούργησε καὶ εἰς αὐτάς πρόβλημα ἀσκήσεως ἐνσυνειδήτου πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Κολοσσιαία, τέλος, ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις δι' ὅλας τὰς χώρας τοῦ παραδείγματος τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἐπὶ τῆς συνειδητοποιήσεως τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς μιᾶς ἀποτελεσματικῆς πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ ρωσικὸν ἄλλως τε πρότυπον τυγχάνει τὴν ἐποχὴν αὐτὴν πιστῆς ἀντιγραφῆς εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ τὴν Κίνα.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις σήμερον—οὐχὶ ἀδίκως ἄλλως τε, λόγῳ τῶν τεραστίων τεχνολογικῶν προόδων— ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅλων τῶν λαῶν τῆς ὑψηλίου, ὡς ἡ ριζικωτέρα καὶ ἀσφαλετέρα μέθοδος ἐπιλύσεως τοῦ ὅλου κοινωνικοῦ προβλήματος.

Μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἔχει τύχει στερεᾶς θεωρητικῆς θεμελιώσεως, παραλλήλως δὲ ἔχει συγκεκριμενοποιηθῆ εἰς σειρὰν μέτρων τὰ ὁποῖα καθορίζουν τὴν εἰδικὴν φυσιογνωμίαν τῆς. Οὕτως, εἶναι δυνατόν νὰ ὁμιλῶμεν πλέον καὶ περὶ μιᾶς καθιερωμένης τεχνικῆς τῆς ἐφαρμογῆς τῆς.

4. Ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ διαφόρων μεθόδων, ἦτοι :

α'. Διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως νέων ἢ ἀργούντων συντελεστῶν παραγωγῆς—φυσικῶν καὶ ἀνθρωπίνων.

β'. Διὰ τῆς μεταφυτεύσεως τῶν νέων τεχνολογικῶν μεθόδων.

γ'. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ὀρθολογιστικῶν μεθόδων ὁργανώσεως τῶν φορέων τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

δ'. Διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν ὁρῶν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου (terms of trade) καὶ

ε'. Διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων, δυναμένης νὰ πραγματοποιηθῇ εἴτε διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς σχέσεως κατανάλωσις—ἀποταμίευσις κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, εἴτε δι' εἰσορῆς κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις ἀσφαλῶς ἡ πραγματοποιήσις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως προϋποθέτει μεγαλυτέρας ἐπενδύσεις. Ἀλλὰ θὰ ἦτο τουλάχιστον ἀφελὴς ἡ συνταυτίσις τῆς μὲ μόνον τὸν παράγοντα αὐτόν. Ἐπὶ τοῦ σημείου ὅμως αὐτοῦ δὲν χρειάζεται νὰ ἐπικταθῶμεν περισσύτερον.

5. Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἐπομένως διὰ μιᾶς τῶν ἀνωτέρω μεθόδων. Συνηθεστέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα εἶναι ἡ

ταυτόχρονος προσφυγή εις περισσοτέρας τούτων, κατόπιν ένδελεχοῦς εξέτασεως καὶ διαπιστώσεως ποία ἢ ποίαι παρουσιάζουν τὰς εὐνοϊκωτέρας συνθήκας διὰ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Πᾶσα ὁμως ἐνέργεια θὰ ἔχη κατ' ἀνάγκην «ἀλυσιδωτάς» συνεπείας ἐπὶ τοῦ ὅλου οἰκονομικοῦ συστήματος, αἱ ὁποῖαι τελικῶς πιθανὸν νὰ ἐπιτείνουν, ἀλλὰ πιθανὸν καὶ νὰ ματαιώσουν τὰ ἐπιδιωκόμενα ἀποτελέσματα. Ὑπέρμετρος ἐ.π. ἐπίδοσις εἰς ἐπενδύσεις δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς εὐρυτέραν ἀνεργίαν, ἡ ὁποία νὰ μειώσῃ τὴν ἐνεργὸν ζήτησιν καὶ νὰ μεταβάλῃ τὰς ἐπενδύσεις εἰς μνημεῖα βαρυτάτων θυσιῶν καὶ διαφευθεισῶν ἐπιτίδων.

Ἡ ὀρθολογιστικὴ ἐπιλογή τῶν ἐνεργειῶν, ὁ ἐπιτυχὴς χρονικὸς προσδιορισμὸς των καὶ ἡ ἀκριβὴς πρόβλεψις ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων των ἀποτελοῦν τὴν μεμπτοῦσαν μὲς συνειδητῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Βεβαίως δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ περίπτωσις πραγματοποιήσεως κάποιας ἀναπτύξεως διὰ τῆς ἀσκήσεως «πολιτικῆς» ἀνευ τῶν στοιχείων αὐτῶν. Συμβαίνει πολλάκις εἰς τὴν ζωὴν μία τυχαία ἢ καὶ ἄλογος ἀκόμη ἐνέργεια ν' ἀποδώσῃ πολλά. Ὁ καιὸν ὁμως εἶναι τὸ ἀντίθετον. Ἄλλο πρᾶγμα ἐάν πολλαὶ κυβερνήσεις προκρίνουν τὴν μέθοδον αὐτὴν, διότι εἶναι ἡ ὀλιγώτερον ἐπίπνοος καὶ διότι δι' αὐτῆς δύνανται εὐκολώτερον νὰ ἐντυπωσιάζουν τὴν κοινὴν γνώμην, ὅτι ἀσχολοῦνται διήθεν μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

6. Ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἡ ἐπίτευξις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐπιβάλλει σύστημα ἐνεργειῶν καὶ προϋποθέτει γνῶσιν τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας τοῦ ὅλου οἰκονομικοῦ συστήματος τοιαύτην, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν μόνον ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς ἀρτίως κατηρτισμένου στρατηγικοῦ σχεδίου, ἐπεκτεινομένου κατὰ χρόνον —καθ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συντελεσθῇ στιγμιαίως, οὐδὲ πρέπει ν' ἀνατραπῇ τὴν ἐπαύριον ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν δυσμενῶν παραγόντων.

Αὕτη εἶναι ἡ θεωρητικὴ δικαιολογία τοῦ μακροπροθέσμου οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ καὶ διὰ τοῦτο οἱ ὅροι Π.Ο.Α. καὶ προγραμματισμὸς κατέστησαν σχεδὸν ταυτάσημοι.

Βεβαίως ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἐπιτακτικὸν τὸ αἶτημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποτελέσῃ καὶ τὴν μοναδικὴν ἐπιδίωξιν μὲς χώρας. Ὑπάρχουν τὰ μεγάλα κοινωνικά προβλήματα, ὑπάρχει πάντοτε τὸ θέμα τῆς ἀμύνης κ.λ.π., τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ παραμερισθοῦν καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἱκανοποίησις οὐχὶ σπανίως ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν μὲ τὸ αἶτημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ γεγονός ὁμως τοῦτο ὅχι μόνον δὲν ἀναιρεῖ, ἀλλ' ὥς εἶναι προφανές, ἐπιτείνει ἀντιθέτως τὴν ἀνάγκην τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ, καθ' ὅτι δι' αὐτοῦ θὰ ἐπιτευχθῇ κατὰ τρόπον ὀρθολογιστικὸν ἡ ἱεράρχησις περὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀντιτιθεμένων ἐν πολλοῖς τούτων σκοπῶν.

7. Ἀλλὰ ποίος θὰ συντάξῃ τὸ σχέδιον καὶ ποῖοι οἱ φορεῖς τῆς ἐκτελέσεώς του ;

Σκοπὸς τῆς παρούσης δὲν εἶναι ἄλλος ἐμὴ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ εἰδικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεωρητικῶς παραδειγμάτων, ὡς καὶ τῆς πείρας ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ξένης πραγματικότητος.

II. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ — Η ΠΕΙΡΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ

1. Ἄς ἴδωμεν πρῶτον ποία ἀπάντησις ἐδόθη εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ εἰς τὰς ξένας χώρας, ὅπου ἀνελήφθη μία συστηματικὴ προσπάθεια χαράξεως καὶ ἐφαρμογῆς πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Κατὰ γενικὸν κανόνα διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ προγράμματος ἐδημιουργήθη παντοῦ εἰς κεντρικὸς φορεὺς, τοῦ ὁποῖου ἡ διάφθρυνσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε ν' ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς εἰδικὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀποστολῆς του.

Δὲν θὰ ἦτο ἐπομένως περιττὸν νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα μίαν γενικὴν εἰκόνα τοῦ ἔργου τοῦ προγραμματισμοῦ.

2. Ἡ κατάρτισις ἐνὸς προγράμματος περιλαμβάνει εἰς τὰς γενικὰς του γραμμὰς τὰ ἀκόλουθα στάδια:

α'. Ἀπεικόνισις τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας τῆς οἰκονομίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ προκύπτουν ἐκδηλὰ τὰ ὁσθενῆ αὐτῆς σημεῖα καὶ νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ μέτρησις τῶν ἀναμενόμενων εἰς τὸ μέλλον ἐξελίξεων.

β'. Ἀπογραφή τοῦ ἀναξιοποιήτου φυσικοῦ καὶ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταστοῦν σαφεῖς αἱ ὑφιστάμεναι δυνατότητες ἀναπτύξεως.

γ'. Κατάρτισις τῶν ἐπὶ μέρους σχεδίων, τῶν ἀφορώντων εἰδικῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἢ ἀναδιάρθρωσιν συγκεκριμένων τομῶν ἢ ὑποτομῶν τῆς οἰκονομίας.

δ'. Κατάστρωσις τοῦ γενικοῦ σχεδίου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ὀργανικὴν σύνθεσιν τῶν ἐπὶ μέρους τοιούτων, μὲ βασικὸν χαρακτηριστικὸν τὸν σαφεῆ καθορισμὸν τῶν προτεραιοτήτων καὶ τῆς χρονικῆς κλιμακώσεως παντὸς τμήματος αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν κατάστρωσιν ἐπακολουθεῖ φυσικὰ τὸ στάδιον τῆς παρακολουθήσεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος, πρὸς διαπίστωσιν τῶν ἐκ ταύτης ἀποτελεσμάτων καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐνδεκνυομένων, ἐνδεχομένως, τροποποιήσεων αὐτοῦ.

3. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ πολυσυνθέτου αὐτοῦ ἔργου οἱ φορεῖς τοῦ προγραμματισμοῦ προσέλαβον τὴν ἀκόλουθον περίπτου συγκρότησιν.

Ἐπὶ κεφαλῇς αὐτῶν ἐδημιουργήθησαν ὀλιγομελῆ Συμβούλια ἔχοντα τὴν εὐθύνην τῆς γενικῆς κατευθύνσεως τοῦ ὅλου ἔργου.

Ἡ μόνιμος ὑπηρεσία αὐτῶν, ἀποτελουμένη ἀπὸ εἰδικευμένους οἰκονομολόγους καὶ τεχνικούς, εἶναι σχετικῶς μικρὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐπικουρουμένη ἀπὸ τὸ ἀπαιτούμενον βοηθητικὸν προσωπικόν.

Τὰ θέματα τ' ἀφορῶντα τὸ α', β' καὶ γ' στάδιον κατάρτισεως τοῦ προγράμματος τυγχάνουν τῆς δεούσης ἐπεξεργασίας δι' ἐκτάκτων συνεργατῶν παντοειδούς προελεύσεως, κατὰ κανόνα μὲν δι' ἐπιτροπῶν, ἐξαιρετικῶς δὲ ἀτομικῶς. Ἡ μόνιμος ὑπηρεσία ἐκτελεῖ πάντοτε χρέη γραμματείας τῶν ἐπιτροπῶν, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐνότητος τῆς ὅλης προσπάθειας.

Τὸ δ' στάδιον, ἥτοι ἡ τελικὴ σύνθεσις τοῦ προγράμματος ἀνήκει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Συμβουλίου, ὑποβοηθουμένου ὑπὸ τῆς μόνιμου ὑπηρεσίας.

Τὸ στάδιον τῆς παρακολουθήσεως καὶ ἀναπροσαρμογῆς ἀποτελεῖ ἀρμοδιότητα τῆς μόνιμου ὑπηρεσίας, τελικῶς δὲ ὅλων τῶν ὀργάνων τοῦ φορέως.

Συνήθως τὸ οὕτω καταρτισθὲν σχέδιον ὑποβάλλεται ὑπὸ τὴν βάσανον καὶ ἐγκρίνεται τελικῶς ἀπὸ μίαν Ἀνωτάτην Ἐπιτροπὴν εὐρυτάτης συνθέσεως, εἰς τὴν ὅποιαν ἐκπροσωποῦνται ἡ Κυβέρνησις, τὸ Κοινοβούλιον, αἱ παραγωγικαὶ τάξεις, τὰ πανεπιστημιακὰ ἱδρύματα κ.ο.κ.

Διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται νὰ προσδοθῇ μεγαλύτερον κύρος εἰς τὸ πρόγραμμα, τὸ ὅποιον οὐχὶ σπανίως ὑποβάλλεται πρὸς κύρωσιν εἰς τὴν Βουλὴν.

4. Ὁ φορεὺς τοῦ προγραμματισμοῦ ἐκ πρώτης ὀφικως φαίνεται ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ εὐρίσκεται ὑπὸ πλήρη ἐξάρτησιν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι πάντοτε ἡ περίπτωσις. Οὕτως :

α' Εἰς τινὰς χώρας τὸ ὅλον ἔργον τοῦ προγραμματισμοῦ ἀνετέθη εἰς ὀργανώσεις προελθούσας ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ διατηρούσας ἀπολύτως τὴν ἰδιότητα τῶν, ὡς νομικῶν προσώπων ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Κλασσικὸν παράδειγμα ἡ SVIMEZ τῆς Ἰταλίας, ἣτις συνέταξε τῇ αἰτήσει τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως ἰδιωτικὸν πρόγραμμα ἀναπτύξεως δι' ὅλοκληρον τὴν χώραν, δημοσιεῦθ' ἐν τῷ Ἰανουάρῳ τοῦ 1955 καὶ ἰσχύει ἔκτοτε, ὡς ὁ καταστατικὸς χάρτης τῆς ὅλης οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ἡ SVIMEZ εἶναι μίᾳ ἰδιωτικῇ ἐταιρίᾳ μελετῶν, ἐντελῶς ἀνεξάρτητος τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, διοικουμένη ὑπὸ ὀλιγομελοῦς Συμβουλίου καὶ διαθέτουσα ὀλιγάριθμον ἰδικὴν τῆς ὑπηρεσίαν, ἣτις διὰ διαφόρων ἐπιτροπῶν ἀπαρτιζομένων ἀπὸ πρόσωπα μὲ δημοσίαν ἢ μὴ ἰδιότητα, εἴτε διὰ μεμονωμένων συνεργατῶν, ἐκτελεῖ τὸ ὅλον ἔργον τῆς. Οἱ πόροι τῆς προέρχονται ἀπὸ συνδρομὰς τῶν μελῶν τῆς, ἥτοι ἐμπορικὰς, βιομηχανικὰς, τραπεζικὰς καὶ ἀσφαλιστικὰς ἐπιχειρήσεις — πρᾶγμα ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν κατοχύρωσιν τῆς αὐτοτελείας τῆς.

Ἀξίζει ν' ἀναφερθῇ ἐν προκειμένῳ καὶ ἡ περίπτωσις τοῦ λεγομένου Bombay Plan τοῦ καταρτισθέντος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Ἰνδιῶν ὑπὸ ὀργανώσεως συσταθείσης παρ' ἰδιωτῶν βιομηχανῶν.

β' Συνηθεστέρα εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς ἱδρύσεως τοῦ φορέως προγραμματισμοῦ τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Κυβερνήσεως, ὑπὸ μορφήν ἀνεξαρτήτου τῶν συνήθων δημοσίων ὑπηρεσιῶν ὀργανισμοῦ, δυναμένου νὰ διατηρῇ στενὰς σχέσεις ὅχι μόνον μὲ αὐτάς, ἀλλὰ καὶ μὲ ὀργανώσεις ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ ἰδιώτας. Παράδειγμα τὸ Commissariat du Plan τῆς Γαλλίας τὸ Central Planning Bureau τῆς Ὁλλανδίας, κλπ.

γ' Ἡ περίπτωσις τῆς ἀπολύτου ἐξαρτήσεως τοῦ προγραμματισμοῦ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τῆς διενεργίας του ὑπὸ ὀργάνου ἔχοντος τὸν χαρακτηριστὴρ συνήθους δημοσίας ὑπηρεσίας εἶναι χαρακτηριστικὴ τῶν ὑπὸ κομμουνιστικὴν διακυβέρνησιν χωρῶν, εἰς ἑλαχίστας δὲ περιπτώσεις παρουσιάζεται εἰς τὰς λοιπὰς χώρας.

δ' Εἰς πολλὰς περιπτώσεις καὶ τοῦτο ἰσχύει ἰδιαίτερος διὰ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, ἠκολουθήσῃ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐνιαίου τοῦ φορέως διὰ τὸν προγραμματισμὸν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος. Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα ἡ «Economic Development Corporation» τῆς Χιλῆς, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ἱδρυτικοῦ

της νόμου έχει την υποχρέωσιν της κατάρτισεως του προγράμματος αναπτύξεως της χώρας, ως και της απ' εθείας ή δια φορέων ιδρυσμένων ειδικώς παρ' αυτής εκτελέσεως τούτου.

Διά να είναι ικανή να εκτελέση την διττήν αυτήν αποστολήν, η Corporation επροικίσθη με πλήρη οικονομικήν αυτότελειαν. Ούτως εκτός του άρχικοῦ της κεφαλαίου, εισπράττει κατ' έτος τὸ προϊόν ὠρισμένων φόρων, έχει δὲ τὸ δικαίωμα νὰ προσφεύγῃ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ξένην χρηματαγοράν πρὸς συναψιν δανείων. Ἡ διοικητικὴ καὶ ἡ διαχειριστικὴ τῆς αὐτοτέλειαι ἔναντι τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν εἶναι πλήρης. Ὁ συντονισμὸς ὁμοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς μετὰ τὴν γενικὴν κυβερνητικὴν πολιτικὴν πραγματοποιεῖται διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιόν τῆς περιορισμένου ἀριθμοῦ Ὑπουργῶν καὶ μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου, ἐνῶ ἡ οὐσιαστικὴ κατεύθυνσις τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνήκει εἰς τὸν Γενικὸν Διευθυντήν.

5. Κατὰ κανόνα ὁμοῦς ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος ἀπὸ ἀπόψεως φορέων εἶναι ἐντελὺς χωριστῇ ἀπὸ τὸν προγραμματισμὸν.

Εἰς τὰς κομμουνιστικὰς χώρας, ὡς εἶναι φυσικόν, οἱ φορεῖς αὗτοι εἶναι πάντοτε κρατικαὶ ὑπηρεσίαι.

Εἰς τὰς μὴ κομμουνιστικὰς χώρας τὸ τμήμα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος τὸ μὴ ἀναφερόμενον εἰς ἐπενδύσεις, ὡς καὶ ἡ γενικὴ ἐποπτεία τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀνηκου, κατὰ φυσικὸν λόγον, εἰς τὸ Κράτος. Ἐπὶ τοῦ ἐδικοῦ ὁμοῦ θέματος τῶν φορέων πραγματοποιήσεως τῶν προγραμματιζομένων ἐπενδύσεων καὶ διαχειρίσεως τῶν ἐξ αὐτῶν προκλυπτουσῶν οικονομικῶν μονάδων, δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὰς ἐξῆς 3 μεγάλας κατηγορίας λύσεων.

α'. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἱδρύθη εἰς κεντρικὸς φορεὺς ἡ «Cassa per il Mezzogiorno», ἀνεξάρτητος ὀργανισμὸς δημοσίου δικαίου, ἐπιφορτισμένος μετὰ τὸ ὅλον ἔργον τῆς ἀναπτύξεως τῆς Νοτίου Ἰταλίας. Ἀντικείμενον ἐπομένως τῆς δραστηριότητός του εἶναι ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, ἡ ὕδρευσις, ἡ ὁδοποιία, οἱ σιδηρόδρομοι, ὁ τουρισμὸς κ.τ.λ.

Ἡ οικονομικὴ τοῦ αὐτοτέλειαι ἐξησφαλίσθη διὰ κρατικῆς προικοδοτήσεως, τῆς χορηγήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν καὶ γενικώτερον τῆς συνάψεως δανείων εἰς τὸ ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ ὀργανισμὸς ἀπολαμβάνει βεβαίως πλήρους διαχειριστικῆς αὐτοτελείας καὶ δύναται νὰ ἐνεργήσῃ πολλαπλῶς, εἴτε χρηματοδοτῶν, εἴτε ἀναλαμβάνων ὁ ἴδιος τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐργῶν τοῦ προγράμματος.

Πράγματι δὲ τὰ ἔργα ὑποδομῆς ἡ κοινῆς ὠφελείας ἐκτελεῖ καὶ διαχειρίζεται (ἐκμεταλλεύεται) ὁ ἴδιος ἀπ' εθείας, εἴτε δι' ἄλλων φορέων, τοὺς ὁποίους εἰδικῶς ἱδρύει πρὸς τοῦτο.

Τὰς γεωργικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις ἐνισχύει ἀπ' εθείας δι' ἐπιχορηγήσεων ἢ δανείων ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὅρους. Ἡ ἐνίσχυσις τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων γίνεται συνηθέστερον διὰ χρηματοδοτήσεων, τὰς ὁποίας αὗτος παρέχει μέσω τριῶν ἐδικῶν ἱδρυμάτων, τὰ ὁποία συνιστήθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνασκήσεως τῆς βιομηχανικῆς πίστεως μετὰ ἱδικήν του συμμετοχὴν εἰς τὰ κεφάλαιά των κατὰ 40 %, ἥτοι τοῦ ISVEIMER διὰ τὴν Ἑπηρεωτικὴν Νότιον

Ἱταλίαν, τοῦ CIS διὰ τὴν Σικελίαν καὶ τοῦ IRFIS διὰ τὴν Σαρδηνίαν.

Σημειωθῆτω ὅτι τόσοι ἡ Cassa, ὅσον καὶ τὰ 3 αὐτὰ πιστωτικὰ ἱδρύματα ἐπέτυχον τὴν ἐξασφάλισιν σημαντικῶν κεφαλαίων ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Παράδειγμα ἐπίσης κεντρικοῦ ὀργάνου ἐφαρμογῆς ἐνὸς προγράμματος ἀναπτύξεως διὰ μίαν ὁλόκληρον περιοχὴν εἶναι ἡ περίφημος Τ.Υ.Α. τῶν Η.Π.Α., ἡ ὁποία ἐπρασματοποιεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοιλάδος τοῦ Τάνεσσιν. Ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ περίπτωσης τοῦ Ἰρακικοῦ Development Board, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνετέθη τὸ ὅλον ἔργον ἀναπτύξεως τῆς μεταξὺ Τίγρεως καὶ Εὐφράτου περιοχῆς, ὡς καὶ τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας.

β'. Ἡ ἱδρυσις ἐνὸς κεντρικοῦ φορέως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ συνολικοῦ προγράμματος τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων δὲν ἀποτελεῖ πάντοτε τὸν κανόνα. Εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις τὰ διάφορα Κράτη προετίμησαν τὴν ἱδρυσιν ἀριθμοῦ τινος αὐτοτελῶν, ἐξειδικευμένων ὀργανισμῶν κατὰ τὰς ἐκάστοτε ὑφισταμένας ἀνάγκας. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ὑπάρξεως κεντρικοῦ φορέως, οὗτος κατὰ κανὸνα προσέφυγεν εἰς τὴν δημιουργίαν ἐιδικῶν φορέων, ἐπιφορτισμένων μὲ τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς συγκεκριμένου κλάδου τῆς οἰκονομίας.

Διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς τοῦ ἐξειδικευμένου φορέως ἐπεζητήθη νὰ καλυφθῇ ἡ εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀνεπάρκεια τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρὸς ἀνάληψιν παρ' αὐτῆς τοῦ ἔργου τῆς ἀναπτύξεως, εἴτε λόγῳ τοῦ μεγέθους τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων, εἴτε λόγῳ τοῦ μικροῦ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν ἀπὸ στενῆς ἐπιχειρηματικῆς ἀπόψεως.

Ἐπεζητήθη ὁμοίως καὶ ἐπρασματοποιήθη εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἡ συνεργασία μὲ τὸν ἰδιωτικὸν παράγοντα διὰ παροχῆς εἰς αὐτὸν δυνατοτήτων ὅπως συμμετάσχη τοῦ ἔργου τοῦ φορέως διὰ δανείων πρὸς αὐτὸν ἢ συμμετοχῆς εἰς τὸ μετοχικόν αὐτοῦ κεφάλαιον.

Εἶναι ἀπειροὶ αἱ περιπτώσεις τῶν φορέων τῆς μορφῆς αὐτῆς. Κατὰ τινα τρόπον ὁμοιάζουν μὲ τὴν ἰδικὴν μας Δ.Ε.Η., ἔχουν δὲ ἀντικείμενον τὸν ἐξ-ηλεκτρισμόν, τὴν ἐκμετάλλυσιν τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου καὶ εἰδικώτερον τῶν πετρελαίων, τὴν βιομηχανίαν σιδήρου καὶ χάλυβος κλπ.

6. Ἡ ἀναπτυξὶς τῆς βιομηχανίας εἰδικώτερον παρουσιάζει τριῶν εἰδῶν προβλήματα, ὡς πρὸς τὴν συγκρότησιν τοῦ ἐπιφορτισμένου μὲ αὐτὴν φορέως ἢ φορέων.

Οὕτω οἱ φορεῖς πρέπει :

α'. ν' ἀποτελοῦν δεξαμενὴν ἀντλήσεως κεφαλαίων μακροπροθέσμου τοποθετήσεως.

β'. νὰ διαθέτουν ἐπιτελεῖον τεχνικῶν, ἱκανὸν ν' ἀντιμετωπίζῃ τὰ προβλήματα τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας νέων ἢ ὑφισταμένων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ

γ'. νὰ δύνανται νὰ πληρῶνουν ἀφ' ἑαυτῶν τὰ κενὰ ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας ἢ τῆς διστακτικότητος τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας διὰ τὴν δημιουργίαν νέων βιομηχανιῶν.

Ἐν προκειμένῳ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν δύο μεγάλας κατηγορίας τύπων φορέων :

Πρώτον: Τὰς Development Banks, ἡτοὶ ἱδρύματα ἐνασχοῦντα τὴν μακροπρόθεσμον πίστιν—διὰ μεθόδων καὶ ὑπὸ δρους πολὺ διαφόρους τῶν συνήθων τραπεζικῶν ἱδρυμάτων. Τοιαῦτα Τράπεζαι ἱδρύθησαν μεταπολεμικῶς τῇ συνεργασίᾳ τῆς Διεθοῦς Τραπεζῆς εἰς τὴν Τουρκίαν, τὴν Αἰθιοπίαν καὶ ἄλλαχοῦ. Καὶ

Δεύτερον: Τὰς Industrial Development Corporations, αἱ ὁποῖαι ἔχουν εὐρύτερον σκοπὸν τῶν προηγουμένων. Εἶναι ἱδρύματα μὴ περιοριζόμενα μόνον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐπιχειρήσεων διὰ χορηγήσεως δανείων, ἀλλὰ προχωροῦντα καὶ εἰς συμμετοχὴν εἰς τὰ κεφάλαια αὐτῶν. Πέραν τούτου, ἡ δραστηριότης των ἐπεκτείνεται εἰς τὴν παρὰ τῶν ἰδίων δημιουργίαν νέων ἐπιχειρήσεων, τὰς ὁποίας διαχειρίζονται τὰ ἴδια. Κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα, εὐθὺς ὡς αἱ ἐπιχειρήσεις ἀνθρῶπου, τὰ ἱδρύματα ταῦτα ἐκχωροῦν τὰ συμφέροντά των εἰς ἰδιώτας, διὰ ν' ἀπελευθερώσων τὰ κεφάλαιά των καὶ ἐπιδοθοῦν εἰς νέους κλάδους βιομηχανικῆς δραστηριότητος.

Ἡ ἐπιλογή τοῦ τύπου αὐτοῦ τοῦ φορέως γίνεται εἰς χώρας ὅπου εἶναι ἐντονωτέρα ἡ ἀνάγκη τῆς καλύψεως τοῦ κενοῦ, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ ἡ ἀνεπάρκεια ἢ ἡ διστακτικότης τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν, ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν τοῦ δρου ἔννοιαν. Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα ἡ I. D. C. τοῦ Πακιστάν—τῆς ὁποίας ἡ δραστηριότης ἀποτελεῖ τὸν βασικὸν παράγοντα τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς κατηγορίας τὰ ἑταιρικά κεφάλαια δὲν προέρχονται μόνον ἀπὸ κρατικὰς προικοδοτήσεις. Διὰ τὴν συγκρότησίν των ἐπιζητεῖται κατὰ κανόνα καὶ ἡ συμμετοχὴ ἰδιωτικῶν κεφαλαίων, ἐσωτερικῆς ἢ ἐξωτερικῆς προελεύσεως.

Εἰς τοὺς φορεῖς αὐτοὺς ἐξ ἄλλου συγκεντροῦται, ὡς εἰς κεντρικὴν δεξαμενὴν, ἢ διὰ τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος συλλεγομένη μακροπρόθεσμος ἀποταμίευσις. Ἐχουν δὲ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπ' εὐθείας δανείσμου τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῶν ὁργανισμῶν αὐτῶν τέλος εἶναι ὅτι καταρτίζουσι ἐντὸς τῶν κόλπων των ἐπιτελεῖα τεχνικῶν, ἱκανὰ ν' ἀντιμετωπίζουσι τὰ πάσης φύσεως τεχνικὰ ζητήματα, τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν ἱδρυσιν καὶ τὴν λειτουργίαν μιᾶς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἀποβαίνουν οὕτω μία κεντρικὴ δεξαμενὴ τεχνολογικῶν γνώσεων ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦν καὶ αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ ἐπιχειρηματικὸς κόσμος τῆς χώρας.

7. Ἡ δημιουργία νέων φορέων ἐξαρτᾶται βεβαίως ἀπὸ τὴν ὁργανωτικὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας. Ἐκεῖ ὅπου αὕτη εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη δὲν ἐχρειάσθη φυσικὰ ἡ δημιουργία νέων φορέων εἰς μεγάλῃ ἔκτασιν. Ἀπλῶς ὁσάκις διαπιστώθῃ μία ὁργανωτικὴ ἀνεπάρκεια, ἐπιζητεῖται ἡ θεραπεία τῆς διὰ τῆς ἱδρύσεως ἐιδικῶν ὁργάνων, ἑστῶ καὶ ὅταν πρόκειται περὶ τοιῶν, οἱ ὁποῖοι ἠθεωροῦντο ἐκ παραδόσεως ἔξω τῶν ὁρίων τῆς κυβερνητικῆς πρωτοβουλίας. Οὕτω εἰς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν ἱδρύθησαν ἡ Finance Corporation for Industry καὶ ἡ Industrial and Commercial Finance Corporation διὰ τὴν ἐνάσκησιν τῆς μακροπρόθεσμου βιομηχανικῆς πίστεως, ἡ ὁποία

παρά την υποδειγματικήν ανάπτυξιν τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος τῆς χώρας δὲν ἔθεωρήθη ὅτι ἐξυπηρετεῖτο παρ' αὐτοῦ ἐπαρκῶς. Πλείστα ὅσα ἀνάλογα παραδείγματα δύνανται ν' ἀναφερθοῦν τόσον διὰ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅσον καὶ διὰ τὰς Η.Π.Α.

8. Αὐτὸς εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἀντεμετωπίσθη τὸ πρόβλημα τῶν φορέων τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ τῆς ἐκτέλεσεως εἰς τὰς ξένας χώρας.

Καὶ ἤδη δυνάμεθα ν' ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ τί ἐγινε καὶ τί πρέπει νὰ γίνη ἐπὶ τοῦ θέματος εἰς τὴν χώραν μας.

III. Ο ΦΟΡΕΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1. 'Επὶ 15 ἤδη ἔτη, ἀλλ' ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1948 —ὅτε ἐξηγγέλθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. τὸ Σχέδιον Μάρσαλ—διστυπώνεται συνεχῶς ἀπὸ πάσης πλευρὰς καὶ εἰς ὅλους τοὺς τόνους ἡ ἀνάγκη τῆς κατάρτισεως ἐνὸς μακροπροθέσου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Τὴν ἀνάγκην αὐτὴν ἀνεγνώρισαν καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ ἱκανοποιήσουν δι' ἐπιστήμων βηλώσεων ὅλοι σχεδὸν αἱ διαδεχθεῖσαι ἀλλήλας κατὰ τὴν μακρὰν αὐτὴν περίοδον κυβερνήσεις. Παρὰ ταῦτα, ἡ χώρα καὶ σήμερον ἀκόμη παραμένει ἀνευ οἰκονομικοῦ προγράμματος.

Βεβαίως κατὰ καιροὺς ἐξηγγέλησαν διάφορα «προγράμματα κρατικῶν ἐπενδύσεων». Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐννοία τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπενδύσεων καὶ μάλιστα μόνον τῶν κρατικῶν τοιούτων, τὰ ὡς ἄνω «προγράμματα» ὑπῆρξαν κατὰ κανόνα ἀπλοὶ κατάλογοι βασικῶν τινῶν ἔργων καὶ βιομηχανιῶν, ἀνευ ἐπαρκoῦς τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς δικαιολογήσεως, ἡ ὁποία θὰ προσέδιδεν εἰς αὐτὰ τὴν δέουσαν πειστικότητα περὶ τοῦ ὠφελίμου καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πραγματοποιήσεώς των. Κατηρτίσθησαν δὲ εἴτε πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐκάστοτε αἰτήσεων τῶν Κυβερνήσεων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἐξωτερικῆς βοήθειας, εἴτε ἀπλοῦστερον διὰ μόνον τὸν ἐντυπωσιασμόν τοῦ λαοῦ. Κατὰ βάσιν δὲ ἀπετέλουν ἐπανεκδόσεις, ὅχι πάντοτε «ἐπιθυμητάς καὶ βελτιωμένας» τοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη εἰς Παρίσιος τὸ 1948, εἰς τὴν πρώτην Συνδιάσκεψιν τῶν μετεχόντων τοῦ σχεδίου Μάρσαλ κρατῶν.

2. Εἶναι πολλοὶ ἀναμφισβητήτως οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους δὲν κατωρθώθη ἀκόμη ἡ κατάστρωσις ἐνὸς μακροπροθέσου οἰκονομικοῦ προγράμματος εἰς τὴν χώραν μας.

Πρωτεύουσαν θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατέχει τὸ γεγονός ὅτι τόσον ἡ πολιτικὴ, ὅσον καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἡγεσία δὲν εἶχον μέχρι πρό τινας ἐπαρκῶς ἀντιληφθῇ τὴν σημασίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ἐξόχως ἀνώμαλος περίοδος, τὴν ὁποίαν διήλθε προσφάτως ἀκόμη ἡ χώρα, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἄμεσα προβλήματα ἦσαν τόσον πειστικά, ὥστε ν' ἀπορροφῶν ὁλόκληρον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Κυβερνήσεων. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἡσκήθη κατὰ

τρόπον ὅπως ἐμπειρικών, δι' ἀσυνεχῶν καὶ ἐν πολλοῖς ἀλληλοσυγκρουομένων μέτρων, ἀνευ μεγάλης ἐξετάσεως τῶν μακροπροβλέσμων αὐτῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι, ἄλλωστε, ἡ μέθοδος τῆς ἡσσοнос προσπάθειας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν κανόνα τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν πάσης φύσεως προβλημάτων τῆς συγχρόνου νεοελληνικῆς ζωῆς. Μὲ τὴν μέθοδον ὁμως αὐτὴν κατέστη ταυτοχρόνως δυνατόν νὰ θυσιασθοῦν γενικώτερα ἔθνηκα συμφέροντα ὑπὲρ ἰσχυρῶν ἀτόμων ἢ ὁμάδων, χωρὶς πάντοτε τοῦτο νὰ γίνεται ἀντιληπτόν. Καὶ βεβαίως δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῇ ἐνταῦθα ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον ἔπαιξε ὁ παράγων αὐτὸς εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῆς θεμελιώσεως τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς ἐπὶ ἐνὸς ἀξίου τοῦ ὀνόματός του προγράμματος.

Ἀλλὰ πέραν τῶν γενικωτέρων αὐτῶν αἰτίων ἡ ἀνυπαρξία προγράμματος ὀφείλεται καὶ εἰς τὸ γεγονός ὅτι οὐδεμία σοβαρὰ προσπάθεια κατεβλήθη μέχρι σήμερον διὰ τὴν ἱδρυσιν τοῦ ὄργανου, τὸ ὁποῖον θ' ἀνελάμβανε τὴν πολυσχιδῆ καὶ ἐπίπτονον ἀποστολὴν τῆς κατάρτισεως ἐνὸς μακροχρονίου προγράμματος. Καὶ φυσικὰ ἀνευ ὄργανου προγραμματισμοῦ εἶναι ἀδύνατος ἡ κατάρτισις προγράμματος.

3. Αἱ ἐπὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ θέματος καταβληθεῖσαι μέχρι σήμερον προσπάθειαι δυνάμει νὰ συνομισθοῦν εἰς τὰ κατωτέρω :

α'. «Ἡ Ἑπιτροπὴ Ἀξιοποιήσεως Πλουτοπαραγωγικῶν Πόρων τῆς Ἑλλάδος» τῆς UNRRA ὑπῆρξεν ἡ πρώτη τοιαύτη — ἡ ὁποία ὁμως δὲν προήλθεν ἀπὸ τὴν κρατικὴν πρωτοβουλίαν.

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀποστολῆς τῆς UNRRA καὶ χρηματοδοτηθεῖσα παρ' αὐτῆς, ἡ Ἑπιτροπὴ ἐλειτούργησεν ἐπὶ ἓνα περὶπου ἔτος μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1947, ὅτε ἐπερματίσθη τὸ ὅλον ἔργον τῆς UNRRA ἐν Ἑλλάδι. Ἐντὸς τοῦ βραχείου αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος συνεκέντρωσε πολῦτιμον ὕλικόν ἐπὶ τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων τῆς χώρας, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον τυχὲ ἀξιοποιήσεως, προέβη εἰς μίαν κριτικὴν ἀπεικόνισιν τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας τῆς ἑλληνικῆς προπολεμικῆς οἰκονομίας καὶ συνέταξε τὸ πρῶτον σχέδιον ἐξηλεκτρισμοῦ καὶ ἐκβιομηχανίσεως, τὸ ὁποῖον εἶναι βασικῶς καὶ τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον εἶδε μέχρι σήμερον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Αἱ εἰσηγήσεις καὶ τὸ σχέδιον τῆς Ἑπιτροπῆς ἐδημοσιεύθησαν εἰς 7 τόμους, πολὺ δὲ ὕλικόν παρέμεινεν ἀδημοσίευτον, λόγω τοῦ γενικοῦ τερματισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἀποστολῆς.

Ἡ «Ε.Α.Π.Π.Ε.», συνεκροτήθη ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὡς ἀκολούθως :

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ τότε Οἰκονομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἀποστολῆς, (τοῦ συγγραφέως τῆς παρούσης), συνεκροτήθη μία μικρὰ ὑπηρεσία—γραμματεία ἀπὸ νέους ἐπὶ στήμονας, τεχνικούς καὶ οἰκονομολόγους, μὲ τὸ ἀναγκαῖον βοηθητικὸν προσωπικόν.

Ἡ διερευνήσις τῶν καθέκαστα θεμάτων, ὡς ταῦτα καθωρίσθησαν ὑπὸ ὅλι γαμελοῦς Συμβουλίου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Οἰκονομικοῦ Συμβούλου, ἀπαρτισθέντος ἀπὸ οἰκονομολόγους καὶ τεχνικούς μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ τότε Πρύτανης τοῦ Πολυτεχνείου ἀειμνήστος Κ. Γουναράκης, ἀνέτεθη εἰς ἐπιτροπὰς ἐξ ἐδικῶν, αἱ ὁποῖαι κατήρτισαν κατόπιν ἐνδελεχοῦς ἐπεξεργασίας καὶ ἐλέγχου

τάς πρώτας εισηγήσεις. Αὗται μὲ τὴν σειρὰν τῶν ἔτυχον ἐπεξεργασίας ὑπὸ δευτεροβαθμίων ὀλιγομελῶν Ἐπιτροπῶν πρὸς κατάρτισιν τῶν κατὰ κλάδους σχεδίων. Τὰ σχέδια αὐτὰ μὲ τὴν σειρὰν τῶν ἔτυχον τῆς δεύσης ἐπεξεργασίας πρὸς καταρτισμὸν τοῦ γενικοῦ σχεδίου ὑπὸ μιᾶς μεγάλης Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν ὁποίαν μετέσχον οἱ ἐπὶ κεφαλῇ τῶν κλαδικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου, βοηθούμενοι πάντοτε ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας, ἥτις ἀσκούσα καθ' ὅλα τὰ στάδια τῶν ἐργασιῶν καθήκοντα γραμματείας, ἐξησφάλισε τὴν ἐνότητα τῆς κατευθύνσεως τῶν ἐπὶ μέρους προσπαθειῶν.

β'. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1948, ἐπικειμένης τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου Marshall καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως καταρτισθῇ ἓνα γενικὸν πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ἐγίνετο ἡ δι-εκδίκησις τῶν ἑλληνικῶν ἀπαιτήσεων, συνστάθη ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως τὸ «Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἀνασυγκροτήσεως» (Α.Σ.Α.).

Τοῦτο ἀτυχῶς οὐδέποτε κατάρθρωσε νὰ συγκροτηθῇ ὀργανωτικῶς κατὰ τρόπον ὀριστικόν, διότι ἤρχισε τὰς ἐργασίας του ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης νὰ παρουσιάσῃ ὅπωςδῇποτε ἓνα πρόγραμμα ἐντὸς διαστήματος ὀλίγων μηνῶν πρὸς ὑποβολὴν εἰς Παρίσιους, εἰς τὴν Ὁργάνωσιν ἡ ὁποία βραδύτερον ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας».

Ἀναγκαστικῶς τὸ πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη τότε ἦτο ἡ ἐπανάληψις τοῦ σχεδίου τῆς UNRRA μὲ τὴν προσθήκην διαφορῶν προτάσεων ἀφορῶσιν πλείστοις τομεῖς τῆς οἰκονομίας μας —ἰδιαιτέρως δὲ τὴν γεωργίαν— ἀσυνδέτων ὀργανικῶς καὶ ἐλάχιστα δικαιολογημένων οἰκονομικῶς καὶ τεχνικῶς.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἱκανοποίησιν τῆς ἀνάγκης, ἡ ὁποία ὠδήγησεν εἰς τὴν ἰδρυσίν του, ὁ Α.Σ.Α. περιέπεσεν εἰς προοδευτικὴν ἐγκατάλειψιν, καταργηθεὶς τελικῶς τὸ 1951.

γ'. Ἐλάχιστα δύνανται νὰ λεχθοῦν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς «Α' Γενικῆς Διευθύνσεως προγραμματισμοῦ καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς» τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Συντονισμοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέτιθη ἀπὸ τοῦ 1951 τὸ ἔργον τοῦ προγραμματισμοῦ.

Ὡς τυπικῶς δημοσία ὑπηρεσία ἡ Γενικὴ αὕτη Διεύθυνσις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ πολυσχιδοῦς ἔργου τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ, εἰμὴ παρεπιμπτόντως, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἔκτασιν ἐπέβαλλον αἱ ἀνάγκαι τῆς διαμορφώσεως τῆς τρεχούσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ εἰδικώτερον τῆς ἐξασφαλίσεως καὶ ἀπορροφήσεως τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας.

Ἐντὸς τῶν πλαισίων αὐτῶν συνέταξε κατὰ καιροῦς διάφορα «προγράμματα ἀνασυγκροτήσεως», παρουσιάζοντα τὰ χαρακτηριστικὰ, περὶ τῶν ὁποίων ἐγίνετο ἤδη λόγος, ἀν καὶ διὰ νὰ εἰμεθα δίκαιοι θὰ πρέπη ν' ἀναφέρωμεν ὅτι δὲν εἶναι ὑπεύθυνος δι' ὅλα, καθ' ὅτι τινὰ ἐκ τούτων κατηρτίσθησαν πράγματι ὑπὸ ἐξωυπηρεσιακῶν συνεργατῶν τῶν Ὑπουργῶν.

δ'. Τὸ 1957 ἰδρύθη ἡ «Ἐπιτροπὴ Ἑρεῦνης καὶ Ὁργανώσεως Οἰκονομικοῦ Προγραμματισμοῦ» παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τοῦ Συντονισμοῦ, μὲ ἀποστολὴν τὴν μελέτην τῆς ἀναπτύξεως διαφορῶν παραγωγικῶν κλάδων, δι' ἐφαρμογῆς τῆς συγχρόνου τεχνικῆς τοῦ προγραμματισμοῦ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, περιορισμένης χρονικῆς διαρκείας, διότι ὁ βίος τῆς ἔληξε τὴν 31ην Ἰανουαρίου τοῦ 1959, δὲν κατ'ὀρθωσεν ὡς ἦτο φυσικὸν νὰ προσλάβῃ τὴν ὀργανωτικὴν ἀρτιότητα ἐνὸς πραγματικοῦ φορέως προγραμματισμοῦ. Ἐπετέλεσεν ὁμως χρήσιμον ἔργον διὰ τῆς συλλογῆς ἀρκετῶν στοιχείων καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως πολλῶν στελεχῶν εἰς τὴν τεχνικὴν τοῦ προγραμματισμοῦ. Ἐδημοσίευσε δὲ καὶ τινες ἀξιολόγους εἰσηγήσεις ἐπὶ περιορισμένου ἀριθμοῦ ἐιδικῶν θεμάτων.

4. Εἰς τὸν μᾶλλον θλιβερόν αὐτὸν ἀπολογισμὸν ἐμφανίζεται ὡς ἐλπίς ἡ πρωθυπουργικὴ ἀπὸ ραδιοφώνου διακήρυξις τῆς 3ης Ἰανουαρίου τοῦ 1959, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις «ἔχουσα συνειδητοποιήσει τὴν ἀνάγκην τοῦ προγραμματισμοῦ» ἔχει τὴν ἀπόφασιν ὅπως συστήσῃ «ἄρτιον οἰκονομικο-τεχνικὸν ἐπιτελεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐνισχυθῇ καὶ ὑπὸ ξένων ἐμπειρογνομῶνων καὶ τεχνικῶν οἰκῶν, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἀκαλόβῃ τὴν συστηματικὴν μελέτην τῶν προβλημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, τὴν ἐκτελέσειν μελετῶν συγκακριμένων ἔργων ἡ ἐιδικῶν θεμάτων, ὡς καὶ τοῦ γενικωτέρου προγραμματισμοῦ τῆς οἰκονομίας».

Ἀτυχῶς ὁμως ἡ πρωθυπουργικὴ αὕτη ὑπόσχεσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ δεκτὴ ἀνευ σκεπτικισμοῦ, δεδομένου ὅτι ταυτοχρόνως μὲ αὐτὴν ἐξηγγέθη «πενταετής πρόγραμμα ἐπενδύσεων» ἀγνώστου πεπρότητος, ἡ δὲ «Ἐπιτροπὴ ἐρεῖνης καὶ ὀργανώσεως οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ» ἡ ὁποία θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσῃ τὸν κορμὸν τοῦ νέου φορέως, ἀφέθη νὰ καταργηθῇ, χωρὶς νὰ ἰδρυθῇ ἀκόμη (Φεβρουάριος 1959) οὗτος (*).

5. Εἶναι ἐν τούτοις ἀναμφισβήτητον ὅτι αἱ δυνατότητες καταρτίσεως ἐνὸς μακροχρόνιου προγράμματος ἀναπτύξεως ὡς καὶ αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἱδρυσιν ἐνὸς φορέως προγραμματισμοῦ ἀνταξίου τοῦ ὀνόματός των ἔχουν πλέον ἀντιστοιχειν ὡριμάσει ἀρκούντως ἐν τῇ χώρᾳ.

Οὕτω πολλαὶ ὑπηρεσίαι τῶν ὁποίων τὴν λειτουργίαν προϋποθέτει ὁ προγραμματισμός, ἔχουσιν ἰδρυθῇ ἡ ἐπανασυσταθῇ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ ἐργάζονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἱκανοποιητικῶς. Ἀναφερόμεθα εἰς τὴν Στατιστικὴν Ὑπηρεσίαν, τὴν Ὑπηρεσίαν Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν, τὸ Ἰνστιτούτον Γεωλογίας καὶ Ἐρευνῶν τοῦ Ὑπεδάφους, κλπ.

Τὸ συγκεντρωθὲν ἤδη ὕλικόν ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας καὶ τῆς φυσιολογίας τῆς οἰκονομίας τῆς εἶναι ἀφθονον, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ὄγκος τῶν βασικῶν μελετῶν ποῦ πρέπει νὰ γίνωνται ἐξ ὑπαρχῆς εἶναι αἰσθητῶς περιορισμένος.

Ἡ τεχνικὴ τοῦ προγραμματισμοῦ δὲν εἶναι τι τὸ ἐντελῶς ἀγνωστον πλέον, ὡς συνέβαινε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀκόμη.

Ἡ χώρα ἀπέχει πλέον κατὰ μίαν δεκαετίαν τῆς πολεμικῆς περιόδου καὶ ἔχει ἐπιτευχθῇ ἤδη μία ὁμαλότης τοῦ οἰκονομικοῦ βίου, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει

1) Τὸ πρῶτον δεκάμηρον τοῦ Φεβρουαρίου διὰ πωτέρας ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως, παρετάθη ὁ βίος τῆς Ἐπιτροπῆς μέχρι τέλους Μαρτίου, ὁπότε ἐλπίζεται νὰ ἔχῃ συντελεσθῇ καὶ ἡ ἱδρυσις τοῦ νέου φορέως.

εις τὴν κυβέρνησιν ν' ἀντιμετωπίζῃ τὸ παρὸν μὲ περισσοτέραν ἡρεμίαν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται ν' ἀσχοληθῇ σοβαρώτερον πως καὶ μὲ τὸ μέλλον.

Τέλος, ἡ συνειδητοποίησις τῆς ἀνάγκης τοῦ προγραμματισμοῦ ἔχει σημειώσῃ τελευταίως σημαντικὴν πρόοδον μεταξύ τῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἡγεσίας τῆς χώρας.

6. Ἐπέστη ἐπομένως ἡ στιγμή τῆς δημιουργίας ἐνὸς φορέως προγραμματισμοῦ ἀνταξίου τῆς ἀποστολῆς του.

Ἐκ τῆς ἀνασκοπήσεως τῶν ξένων παραδειγμάτων δυνάμεθα νὰ προαχθῶμεν εἰς ὠρισμένα συμπεράσματα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν συγκρότησιν, τὴν ὁποίαν δεόν νὰ προσλάβῃ.

Τὸ Ἰταλικὸν πρότυπον τῆς ἰδιωτικῆς ὁργανώσεως δὲν δύναται νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ διὰ προφανεῖς λόγους. Ἡ παρατήρησις ὅμως αὕτῃ δὲν πρέπει φυσικὰ νὰ ἐρμηνευθῇ, ὡς στρεφόμενη ἐναντίον πάσης εἰς τὸν τομεᾶ αὐτὸν ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ὡς ἡ προσφάτως ἰδρυθεῖσα «Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Προγραμματισμοῦ». Μὴ ὑπάρχοντος ἐπισήμου φορέως, πᾶσα τοιαύτη προσπάθεια πληρῶναι κατὰ ἕνα τρόπον τὸ κενόν. Ἀλλὰ καὶ ὅταν αὗτος δημιουργηθῇ, πᾶς ἀνεπίσημος ὁργανισμὸς θὰ δύναται νὰ προσφέρῃ ἐπικουρικῶς πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ προγραμματισμοῦ.

Τὸ παράδειγμα τῶν Κομμουνιστικῶν Κρατῶν, τῆς συγκροτήσεως δηλ. τοῦ φορέως προγραμματισμοῦ ὡς κοινῆς δημοσίας ὑπηρεσίας δὲν δύναται ἐπίσης νὰ ἀντιγραφῇ εἰς τὴν χώραν μας.

Ὁ φορεὺς πρέπει νὰ εἶναι εὐέλκτικος, δυνάμενος νὰ συμπτύσσεται καὶ νὰ ἀναπτύσσεται ἀναλόγως τῶν δημιουργουμένων ἐκάστοτε ἀναγκῶν, ἰδιότητος τὰς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ἔχῃ, ἐὰν συγκροτηθῇ ὡς δημοσία ὑπηρεσία, ἔστω καὶ ἂν ἀποαλλαγῇ ἀπὸ τὰς δεσμεύσεις τῶν διατάξεων τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ. Ἐὰν τέλος ὁ φορεὺς εἶναι δημοσία ὑπηρεσία, θὰ κυριαρχῇται ἀπολύτως ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν, εἰς τρόπον ὥστε δυσκολώτατα τὸ παρ' αὐτοῦ καταρτισθῆσάμενον πρόγραμμα νὰ εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ ἀντικείμενον ἐθνικῆς συμφωνίας καὶ νὰ συγκεντρώσῃ τὴν γενικὴν ἐμπιστοσύνην.

7. Νομίζομεν ὅτι ἡ πλὴν πρόσφορος μορφή συγκροτήσεως τοῦ φορέως θὰ ἦτο ἡ τοῦ νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου, μὲ πλήρη κατοχυρώσιν τῆς διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς του αὐτοτελείας.

Ἡ ὁργανωτικὴ του συγκρότησις ἐξ ἄλλου, θὰ ἔπρεπε κατὰ τὴν ἀντιληψὶν μας, νὰ προσλάβῃ τὴν ἀκόλουθον μορφήν :

Συμβούλιον. Τοῦτο θὰ ἔπρεπε ν' ἀποτελεσθῇ ἀπὸ μικρὸν ἀριθμὸν (5-7) ἐξεχόντων τεχνικῶν καὶ οἰκονομολόγων ἐπὶ θητεία καὶ μὲ πλήρη ἀπασχόλησιν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν προσωπικότητος γενικοῦ κύρους.

Υπηρεσία. Καὶ αὕτῃ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγόριθμος, νὰ διαιρεθῇ δὲ εἰς τόσους τομεῖς, ὅσαι καὶ αἱ βασικαὶ πλευραὶ τοῦ ὅλου ἔργου τῆς καταρτίσεως τοῦ προγράμματος. Οἱ Τομεάρχαι μετὰ 2-3 βοηθῶν θ' ἀπαρτίσουν τὸ ἅπαντον τῆς ὑπηρεσίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἔχωμεν συνολικὸν ἀριθμὸν μεγαλύτερον τῶν 30-35 προσώπων. Ἄπαν τὸ προσωπικὸν τῆς κατηγορίας

αυτῆς θὰ πρέπει νὰ συνδέεται μὲ σύμβασιν μακρᾶς σχετικῶς διαρκείας δημοσίου δικαίου, νὰ μὴ εἶναι δηλ. μόνιμον.

Βοηθητικὸν Προσωπικόν. Αἱ διατάξεις περὶ προσλήψεως του νὰ εἶναι τοιαύται, ὥστε νὰ ἐπιτρέπουν εὐκόλως τὴν αὐξησιν ἢ τὸν περιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένης ἀνάγκας.

Ἑκτακτοὶ Συνεργάται. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀκαθόριστος—αὐξανόμενος ἢ μειούμενος— ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν, θὰ συγκροτοῦνται δὲ οὗτοι εἰς Ἐπιτροπὰς, τὴν γραμματεῖαν τῶν ὁποίων θὰ ἐκτελῇ πάντοτε ἡ Ὑπηρεσία. Δι' εἰδικὰ θέματα θὰ ἐπιτρέπεται ἡ ἀνάθεσις καταρτίσεως εἰσηγήσεων εἰς μεμονωμένους συνεργάτας.

Τὸ Δ.Σ. θὰ ἔχῃ τὴν εὐθύνην τοῦ κατ' ἔτος καθορισμοῦ τοῦ προγράμματος ἔργασιῶν τοῦ ὀργανισμοῦ ὡς καὶ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἕκαστος Σύμβουλος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν εὐθύνην παρακολουθήσεως ὁμάδος τοίμων.

Ἡ εὐθύνη καταρτίσεως τοῦ γενικοῦ σχεδίου θὰ ἀνήκῃ εἰς τὸ Συμβούλιον, βοηθούμενον ἀπὸ τοὺς Τομεάρχας.

Τὸ σχέδιον καὶ αἱ ἐτήσιοι ἀναθεωρήσεις του θὰ πρέπει νὰ ὀριστικοποι-οῦνται ὑπὸ μεγάλης ἀντιπροσωπευτικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν θὰ ἐκπροσωποῦνται ἡ Κυβέρνησις, τὸ Κοινοβούλιον, τὰ Πανεπιστημιακὰ Ἰδρύματα, αἱ παραγωγικαὶ τάξεις κ.τ.λ. μὲ συμμετοχὴν καὶ μεμονωμένων προσωπικότητων.

Αὕτη εἶναι ἓν γενικαῖς γραμμαῖς ἢ κατὰ τὴν κρίσιν μας ἐπιβαλλομένη διάρθρωσις τοῦ φορέως, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀποκληθῇ «Συμβούλιον Οἰκονομικοῦ Προγραμματισμοῦ», ἵνα καὶ ἐκ τοῦ τίτλου του ὑπογραμμισθῇ ὁ σκοπὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδιουτυπία τῆς συγκροτήσεώς του.

8. Πρὶν ἢ προχωρήσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον θέμα μας εἶναι ἀνάγκη νὰ παραθέσωμεν δύο παρατηρήσεις—καίτοι θὰ φανοῦν ὡς ἀποτιλοῦσαι πλεονασμὸν, ἐὰν δὲν ληθῇ ὑπὲρ ὅσιν ἡ θλιβερὰ Ἑλληνικὴ πραγματικότητα.

α' Ὁ φορεὺς τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ πρέπει νὰ εἶναι μόνιμος, διότι εἶναι μόνιμος ἡ ἀνάγκη τῆς υπάρξεώς του.

Ἡ κατάρτισις ἐνὸς μακροπροθέσμου προγράμματος δὲν εἶναι ζήτημα μνηῶν, ἀλλὰ ἑτῶν ἐντατικῆς ἐργασίας. Θὰ καταρτισθοῦν διάφορα σχέδια προγράμματος μέχρις ὅτου ἀχθῶμεν εἰς τὴν ὀριστικοποίησιν ἐνὸς πενταετοῦς ἢ δεκαετοῦς τοιοῦτου. Ἀλλὰ καὶ τὸ σχέδιον αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ὑφίσταται συνεχῶς τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὰς μεταβολὰς τὰς ὁποίας θὰ ἐπιβάλλουν αἱ συνεχεῖς ἐξελίξεις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ εἰδικώτερον αἱ συνέπειαι τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐπὶ τοῦ ὅλου οἰκονομικοῦ συστήματος.

β' Ἡ χρησιμοποήσις ξένων τεχνικῶν δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ εἶναι προωρισμένη ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ φορέως προγραμματισμοῦ.

Οἱ ξένοι τεχνικοὶ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐκπαιδευταὶ τῶν ἐλληνικῶν στελεχῶν εἰς τὰς μεθόδους τοῦ προγραμματισμοῦ ἢ διὰ τὴν κατάρτισιν εἰδικῶν μελετῶν.

Τὸ καίριον θέμα τοῦ προγραμματισμοῦ, ἦτοι ἡ ἐπιθυμοῦμένη κατεύθυνσις τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας, ὁ καθορισμὸς τῆς σειρᾶς τῶν προτεραιο-

τήτων τῶν ἐπὶ μέρους ἀντικειμενικῶν σκοπῶν, ὥς καὶ ἡ ἐκλογή τῶν μέσων διὰ τὴν ἐπίτευξίν των, εἶναι ζητήματα ἢ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπόφασιν ἀνήκε ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἑλληνικὸν παράγοντα καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκχωρηθῇ ὑπὸ οὐδεμίαν πρόφασιν ἢ δικαιολογίαν εἰς ξένους.

Οἱ ξένοι τεχνικοὶ ἔχουν ἄλλοῦ τὴν θέσιν των. Εἰς τὸν τομέα τῆς ἐκτέλεσεως τοῦ προγράμματος αἱ ὑπηρεσίαι των εἶναι καὶ ἀπαραίτητοι λόγῳ τῆς τεχνολογικῆς μας καθυστέρησης, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις ἀπηλλοτριγεῖται γενικωτέρων δυσμενῶν συνεπειῶν διὰ τὸ ἔθνικόν συμφέρον.

IV. ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1. Πέραν τῆς ἐπικρατούσης εἰς τὸν τομέα τοῦ προγραμματισμοῦ συγχύσεως, ὡς βασικὴ αἰτία τῆς καθυστέρησης εἰς τὴν προώθησιν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας προβάλλεται συνήθως ἡ ἑλλειψὶς κεφαλαίων.

Εἰς πλείστας ὅσας περιπτώσεις ἡ δικαιολογία αὕτη εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμος.

Οὕτως, οὐδεμία σχεδὸν χρῆσις ἐκλείπει κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον μὲ πλήρη χρησιμοποίησιν τῶν διατεθεισῶν πιστώσεων ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπενδύσεων. Ἡ συνεχῶς διαπιστουμένη ἀδυναμία ἀπορροφήσεως τῆς κατ' ἔτος καθοριζομένης Ἀμερικανικῆς βοήθειας εἶναι μία ἄλλη διάψευσις τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ.

Εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἡ ἀνικανότης συντάξεως μιᾶς τεχνικῆς μελέτης δι' ἔν ἔργον, ἀπέτελεσεν τὸν βασικὸν λόγον διὰ τὴν μὴ ἐπίτευξιν τῆς χρηματοδοτήσεώς του ἀπὸ ἐξωτερικὰς πηγὰς.

Κλασικὸν παράδειγμα τοῦ ἀνεδαφικοῦ τῆς δικαιολογίας εἶναι ἡ ὑπαρξὶς 500 ἐκ. δρχ. περίου ἐκ τῶν παρὰ Τραπεζαῖς καταθέσεων, τὰ ὅποια προορίζονται διὰ μακροπρόθεσμων τοποθετήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὅποια ἐν τούτοις παραμένουν ἐπὶ πολλοὺς ἤδη μῆνας ἀζήτητα.

Χαρακτηριστικὴ τέλος εἶναι ἐν προκειμένῳ καὶ ἡ περίπτωσις τοῦ προσφάτου Γερμανικοῦ Κρατικοῦ Δανείου, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπεζητήθη καὶ ἐπετεύχθη παράτασις τοῦ χρόνου τῆς χορηγήσεώς του εἰς 4 ἔτη, ἐκ φόβου μήπως δὲν καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀπορρόφησις του ἐντὸς τῆς ἀρχικῶς καθορισθείσης διετίας.

2. Ἡ αἰτία τῆς καθυστέρησης, ἐπομένως, πρέπει ν' ἀναζητηθῇ καὶ ἀλλοῦ, ἀσφαλῶς δὲ ὅχι πάντοτε εἰς τὴν ἑλλειψιν κεφαλαίων.

Πράγματι, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων παραγόντων ἰδιαιτέρως θὰ πρέπη νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ πλημμελὴς ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος τῶν φορέων. Οὕτω, μὲ τὴν ἐξαίρεσιν τῆς Δ.Ε.Η. καὶ μιᾶς ἢ δύο ἄλλων περιπτώσεων, τὸ ἔργον τῆς ἐκτέλεσεως τῶν προγραμμάτων ἐπενδύσεων ἀνετίθη εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας ἢ εἰς θῆθεν αὐτονόμους ὀργανισμούς, τελούντας, ἐν τῇ πραγματικότητι, ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον κρατικὴν ἐξάρτησιν. Ἐκ τούτου πηγάζει κατὰ ἕνα πολὺ μέγαλον ποσοστὸν ἡ αἰτία τῆς κρατούσης κακοδιαμονίας.

Αἱ γνηῖσαι ὑπηρεσίαι πράγματι ἀποργανοθεῖσαι κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον ἦσαν ἀνίκανοι ν' ἀναλάβουν μίαν τόσο μεγάλην εὐθύνην καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἀκόμη διὰ τὰς ὁποίας εἶχον κάποιαν πείραν ἀπὸ τὴν προπολε-

μικήν περίοδον. Συνήθως όμως τὰ θέματα ἦσαν ἐντελῶς νέα, ἀπαιτοῦντα εἰδικήν πείραν καὶ συγκρότησιν, τὰς ὁποίας δὲν διέθετον.

Αἱ μεταξύ τῶν ὑπηρεσιῶν συγκρούσεις ἀρμοδιότητων ὑπῆρξαν ἡ αἰτία, εἰς πολλὰς περιπτώσεις, τῆς ἀναβολῆς ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλομένων ἐνεργειῶν ἐπὶ μῆκος καὶ ἔτη. Αἱ συνεχεῖς, ἐξ ἄλλου, παρεμβάσεις τῶν ἐναλλασσομένων Ὑπουργῶν κατέστρεψαν πλειστάκις καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν συνέχειαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατεύθυνσιν τῆς προσπάθειας. Τέλος, ἡ χρηματοδότησις τῶν εἰς τὰς ὑπηρεσίας ἀνατεθέντων ἔργων, τελούσα ὑπὸ τὸν ἑλεγχον τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ὑπῆρξε παράγων ἀβεβαιότητος καὶ ἀσταθείας, ὁδηγήσας εἰς καθυστερήσεις κατὰ κανόνα λίαν δαπανηράς.

Ἀλλὰ καὶ οἱ δῆθεν αὐτόνομοι ὀργανισμοί, οἱ ὁποῖοι ἰδρύθησαν χωρὶς νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ οἰκονομικὴ καὶ ἡ διαχειριστικὴ αὐτῶν αὐτοτέλεια, ἀπέβησαν χειρότεροι εἰς πολλὰς περιπτώσεις καὶ αὐτῶν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ δὲν χρειάζεται, νομίζομεν, νὰ ἐπιμεινῶμεν περισσότερον.

Ἡ ἀποψις ἐν τούτοις ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ διὰ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἢ τῶν ψευδοαυτονόμων ὀργανισμῶν ὑπῆρξε τόσον ἐντονος, ὥστε τὸ 1948 νὰ ἰδρυθῇ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Α.Σ.Α. εἰδικὴ ὑπηρεσία συντονισμοῦ τῶν ἐργασιῶν των, ἡ ΥΣΕΣΑ, ἥτις ὡς ἦτο μοiraίον κατέληξεν εἰς ἐπίτασιν τῆς συγχύσεως, διὰ νὰ καταργηθῇ τελικῶς τὸ 1951. Καὶ σήμερον δὲ ἀκόμη ἐπιχειρεῖται ἡ σύνταξις τεχνικῶν μελετῶν διὰ σοβαρώτατα ἔργα καὶ βιομηχανίας δι' ἐπιτροπῶν ἐκ δημοσίων λειτουργῶν, ἐλαχίστην εἰδικευσιν ἔχοντων πρὸς τοῦτο, μὲ τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα.

3. Τὸ ξῆλον παράδειγμα ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῶν φορέων ἐφαρμογῆς τῶν προγραμμάτων τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως βέον νὰ ἀκολουθηθῇ καὶ παρ' ἡμῶν. Δὲν θὰ ἐπρωτεῖναμεν βεβαίως τὴν ἰδρυσιν ἐνὸς κεντρικοῦ φορέως, ὡς ἡ «Cassa per il Mezzogiorno», εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθη τὸ ὅλον ἔργον τῆς ἀναπτύξεως τῆς Νοτίου Ἰταλίας ἢ τῆς «Development Corporation» τῆς Χιλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθη ἀπὸ τὴν προπολεμικὴν ἤδη περίοδον ἡ ἀποστολὴ τῆς ἀναπτύξεως ὁλοκλήρου τῆς χώρας. Ἡ δημιουργία τοιούτων ὀργανισμῶν θὰ ἀπετέλει μίαν ἐπαναστατικὴν καινοτομίαν, ἡ ὁποία εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος ἐντὸς τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος.

Νομίζομεν, ἀντιθέτως, ὅτι ἐπιβάλλεται ν' ἀκολουθηθῇ ἡ μέθοδος τῆς συστάσεως ἐξειδικευμένων φορέων μὲ πλήρη οἰκονομικὴν καὶ διαχειριστικὴν αὐτοτέλειαν, τοῦ τύπου τῆς Δημοσίας Ἐπιχειρήσεως, ἐφ' ὅσον μάλιστα καὶ ἡ μοναδικὴ σχεδὸν περίπτωσις ἐφαρμογῆς τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Δ.Ε.Η., ἔχει ἀποδώσει λίαν ἐνθαρρυντικὰ ἀποτελέσματα.

Βεβαίως, ἡ Δ.Ε.Η. δὲν εἶναι ὁ ἰδεώδης τύπος Δημοσίας Ἐπιχειρήσεως. Ἄλλ' ὀφείλομεν ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεώς της οὐδέποτε προέκυψεν θέμα ἀδυναμίας ἢ καθυστερήσεως περὶ τὴν σύνταξιν μὲς τεχνικῆς μελέτης, οὔτε τοιαύτη διὰ τὴν ἀπορρόφησιν τῶν εἰς τὴν διάθεσίν της τεθεισῶν πιστώσεων, ὡς συνέβη κατὰ κανόνα μὲ τὰς δημοσίας Ὑπηρεσίας. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ ἔχει προχωρήσει εἰς ὁ σημείον εὐρίσκεται σήμερον. Ὅλως ἀντιθέτως μάλιστα θὰ πρέπει νὰ παρατηρηθῇ

ὅτι ἡ Δ.Ε.Η. λόγω ἀνυπαρξίας ἄλλων ἀναλόγων φορέων, ἀπέκτησε δύναμιν ἑλξέως κεφαλαίων, ἡ ὁποία δὲν συμβιβάζεται ἀπολύτως μὲ τὰς ἀξιώσεις μιᾶς συμμέτρου ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας.

Οἱ λόγοι τῆς ἐπιτυχίας τῆς Δ.Ε.Η. ὀφείλονται εἰς τὸ γεγονός ὅτι αὐτὴ συνεστήθη ὡς ὄργανισμός μὲ ἰδίαν οἰκονομικὴν ὑπόστασιν, χαίρων μεγάλου βαθμοῦ αὐτοτελείας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ λειτουργίαν καὶ ἔχων σαφῶς καθωρισμένον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀρμοδιότητός του.

Μία λεπτομερὴς κριτικὴ ἐξέτασις τῆς μέχρι τοῦδε πορείας τῆς θὰ ὠδήγει εἰς χρήσιμα συμπεράσματα ὄχι μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὰς τροποποιήσεις, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ πραγματοποιηθοῦν εἰς τὸ καταστατικὸν καὶ τοὺς κανόνες λειτουργίας τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν διαμόρφωσιν ἐν γένει τοῦ τύπου τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως, εἰς τρόπον ὥστε οὗτος νὰ δύναται νὰ ἀναποκριθῇ καλλίτερον πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἀποστολὴν του.

4. Ὡς μία πρώτη Δημοσία Ἐπιχείρησις, τῆς ὁποίας ἐπιβάλλεται ἡ ἴδρυσις, εἶναι ἡ τῶν «Ἑγγειοβελτιωτικῶν ἔργων». Ἡ καθυστέρησις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων αὐτῶν καθιστᾷ ἐν πολλοῖς μάταιον τὸν ἐξ-ηλεκτρισμὸν τῆς ὑπαίθρου καὶ ἐπιβραδύνει τὴν γεωργικὴν ἀνάπτυξιν.

Ἡ ἴδρυσις τῆς Δ.Ε. Ἑγγειοβελτιωτικῶν ἔργων θὰ ἐπιτρέψῃ μεταξὺ ἄλλων τὴν συγκρότησιν ἐιδικῶν ἐπιτελείων τεχνικῶν, ἱκανῶν νὰ ἀντιμετωπίσῃ κατὰ τρόπον ἐνιαῖον καὶ ἐπομένως οἰκονομικώτερον τὰ προβλήματα τῆς ἐκτελέσεως ἐνὸς συντονισμένου προγράμματος ἐγγειοβελτιωτικῆς ἀναπτύξεως καθ' ὅλην τὴν χώραν. Εἰς αὐτὴν φυσικὰ θὰ εὑρουν τὴν θέσιν τῶν καὶ οἱ ξῆνοι τεχνικοί, δι' ὅσα θέματα αἱ ὑπηρεσίαι των ἀποβαίνουν ἀπαραίτητοι διὰ τὸν τόπον.

Εἰς τὸν ἴδιον φορέα θὰ πρέπει ν' ἀνατεθῇ καὶ ἡ ἐπὶ τῇ βάσει ἐνιαίων κανόνων ἐκμετάλλευσις τῶν ὑδάτων ἀρδεύσεως, ὡς καὶ τῶν ἀποδιδομένων ἐκάστοτε εἰς τὴν καλλιέργειαν γαιῶν, ἐξ ἧς θὰ ἐπιτευχθῇ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ δημοσιονομία πόρων διὰ τὴν συντήρησιν καὶ περαιτέρω ἐπέκτασιν τῶν ἔργων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ πειθάρχησις τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων, συμφώνως πρὸς τὸ γενικὸν πρόγραμμα γεωργικῆς ἀναπτύξεως.

Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικῆς συγκεντρώσεως ἡ Δημοσία αὕτη Ἐπιχείρησις θὰ πρέπει νὰ συστήσῃ τοπικοὺς φορεῖς διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑδάτων ἐκάστης μεγάλης λεκάνης, ὡς τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τοῦ Στρυμῶνος ἢ νὰ προσφύγῃ εἰς συνεργασίαν μετὰ τῶν ὑφισταμένων ἤδη ὀργανισμῶν, ὡς οἱ συνεταιρισμοὶ κλπ.

5. Ἐτέρα Δημοσία Ἐπιχείρησις τῆς ὁποίας ἐπιβάλλεται ἡ σύστασις εἶναι ἡ τῆς «Λαϊκῆς Στέγης». Σήμερον ἐφαρμόζονται πλεῖστα προγράμματα στεγασέως ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Δημοσίων ἔργων (Γ.Δ. Οἰκισμοῦ), Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Ἐργασίας. Παραχωροῦνται δὲ δάνεια διὰ στεγαστικούς σκοπούς, ἀνευ γενικωτέρου συντονισμοῦ, εἰς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ εἰς πολλὰς κατηγορίας ἐργαζομένων ἐξ ἐιδικῶν λογαριασμῶν ἢ παρὰ τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμειουρίων, τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων κτλ.

Τὰ μειονεκτήματα τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι γνωστά, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται ἡ ἀπαρίθμησις των ἐνταῦθα.

Ἡ συγκέντρωσις τῶν διατιθεμένων πάσης φύσεως πόρων διὰ τὴν λαϊκὴν στέγην εἰς ἓνα ὄργανισμὸν διαθέτοντα τὸ κατάλληλον οἰκονομικὸν καὶ τεχνικὸν ἐπιτελεῖον, θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐκτέλεσιν ἐνὸς συνεπτοῦς μακροπροθέσμου προγράμματος, μὲ ἀποφυγὴν τῶν γνωστῶν καθυστερήσεων, ἀδικιῶν καὶ σπαταλῶν.

Ἐν προκειμένῳ θὰ ἦτο ἰσως χρήσιμον νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι ὁ μέχρι πρότινος Ἰταλὸς Πρωθυπουργὸς κ. Ἀμ. Φανφάνι ὑπῆρξεν ὁ ἐμπνευστὴς τοῦ ὁμωνύμου οἰκιστικοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον καὶ τελικῶς τὸν ἐπέβαλεν μεταξὺ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας του.

6. Καίριον θέμα τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως παραμένει πάντοτε ἡ ἐκβιομηχάνισις. Κεντρικὸν δὲ πρόβλημα αὐτῆς δὲν εἶναι μόνον ἡ ἱδρυσις τῶν κλασικῶν βασικῶν βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὰ διάφορα προγράμματα κρατικῶν ἐπενδύσεων ἀπὸ τοῦ 1948 καὶ ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἄλλων, αἱ ὁποῖαι χρειάζονται διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐπιτοπιῶν πρώτων ὑλῶν.

Ἡ ἐκβιομηχάνισις ἐν τούτοις προσκρούει, ὥς συμβαίνει καὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τὰς εὐρίσκομένας εἰς ἀνάλογον στάδιον ἀναπτύξεως, εἰς τρεῖς κυρίως βασικοὺς παράγοντας : Ἦτοι :

Πρῶτον : Τὴν ἀνυπαρξίαν κεντρικῆς διεξαγωγῆς συγκεντρώσεως καὶ ἀντλήσεως κεφαλαίων διὰ μακροπροθέσμους τοποθετήσεις.

Δεύτερον : Τὴν ἔλλειψιν τεχνολογικῶν γνώσεων παρὰ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κόσμου διὰ τὰς νέας ἰδίως βιομηχανίας. Καὶ

Τρίτον : τὴν ἀνεπάρκειαν ἢ διστακτικότητα τῶν ἐπιχειρηματιῶν διὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν εὐθυνῶν πρὸς δημιουργίαν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων διὰ τὰς ὁποίας δὲν ὑπάρχει πείρα καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν παρουσιάζονται εὐκόλως ἀποδοτικά.

Τὴν τριπλὴν αὐτὴν ἀνεπάρκειαν τῆς οἰκονομίας μας δέον νὰ θεραπεύσωμεν διὰ τῶν αὐτῶν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι ἐφηρμόσθησαν εἰς τὰς ἄλλας ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας, ἥτοι διὰ τῆς δημιουργίας ἐνὸς φορέως τῶν τύπων τῶν Industrial Development Banks ἢ Industrial Development Corporations, ὡς οὗτοι διεμορφώθησαν τῇ συνεργασίᾳ τῆς Διεθνoῦς Τραπεζίης.

7. Ἡ δημιουργία ἐνὸς τοιούτου φορέως προϋποθέτει βεβαίως τὴν θεραπείαν καὶ τῆς ὑφισταμένης σήμερον συγχύσεως, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐνάσκησιν τῆς μακροπροθέσμου πίστεως, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ πιστωτικὸν μας σύστημα.

Οὕτως, ὡς ἔχουν σήμερον τὰ πράγματα, ἡ μακροπρόθεσμος βιομηχανικὴ πίστις ἀσθεῖται ἀπὸ τὸ ἰδιότυπον ἱδρυμα τοῦ Ο.Χ.Ο.Α., τὰς ἐμπορικὰς Τραπεζίας, τὴν Κτηματικὴν, ἐν τινι δὲ μέτρῳ καὶ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, ὡς καὶ τινὰ ἄλλα ἱδρύματα δευτερευούσης σημασίας, τῶν ὁποίων ἡ ἀπαρίθμησις δὲν εἶναι ἀπαραίτητος ἐνταῦθα.

Θὰ πρέπει ὁμως νὰ παρατηρηθῇ καὶ τοῦτο εἰδικώτερον διὰ τὰς ἐμπορι-

κὰς Τραπεζας. Πέραν τῆς παρ' αὐτῶν συγκεντρώσεως τῆς ἐνασκήσεως τῶν λειτουργιῶν τῆς βραχυπροθέσμου καὶ μακροπροθέσμου βιομηχανικῆς πίστεως—πρᾶγμα ὅπερ ἀπεδείχθη οὐχὶ ἁμοιραν δυσμενῶν συνεπειῶν εἰς πλείστας ὄσας χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται νομοθετικῶς εἰς πολλὰς—εἰς τινὰς περιπτώσεις αὐταὶ ἐπροχώρησαν καὶ εἰς τὴν ἀπ' εὐθείας ἐπίδοσιν εἰς βιομηχανικὰς καὶ ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, μὲ προφανεῖς τοὺς ἐκ τούτου κινδύνους. Τὸ χαρακτηριστικὸν παράδειγμα ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ διὰ τοῦ «Ἀστέρος» ἐπίδοσις τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὴν τουριστικὴν βιομηχανίαν.

Παρά τὴν πληθώραν αὐτὴν τῶν φορέων τῆς μακροπροθέσμου πίστεως εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐκβιομηχανήσεως ἐλάχιστα ἐξυπηρετοῦνται. Οἱ ὅροι τῆς χορηγήσεως τῶν δανείων θεωροῦνται ἐπαχθεῖς ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματίας, ταυτοχρόνως δὲ καὶ ἀσύμφοροι διὰ τὰς Τραπεζάς, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι δι' ἄλλου εἰδους τοποθετήσεων δύνανται νὰ ἐπιτυγχάνουν μεγαλύτεραν ἀπόδοσιν τῶν κεφαλαίων των. Οὐδεμία Τράπεζα διαθετὶ τὸ ἀπαιτούμενον ἐπιτελεῖον τεχνικῶν διὰ τὴν μελέτην τῶν τεχνολογικῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν ἰδρυσιν καὶ τὴν λειτουργίαν μιᾶς βιομηχανίας.

Λόγῳ τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ μειονεκτήματος καὶ τῆς πληθώρας τῶν Τραπεζῶν ἐξ ἄλλου καθίσταται ἀδύνατος σχεδὸν ἡ ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρακολούθησις τῶν βιομηχανιῶν, μὲ ἀποτέλεσμα αὐταὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις νὰ ἐπιτυγχάνουν χρηματοδοτήσεις ἀπὸ περισσοτέρας Τραπεζῆς καὶ οὕτω νὰ καταστρατηγοῦνται αἱ ἀρχαὶ τῆς πιστωτικῆς ὀρθοδοξίας, προκαλουμένῳ πολλῶν παθολογικῶν ἐξελιξεων. Ταυτοχρόνως ὁμοῦς πολλαὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν θετικὰς οἰκονομικὰς βάσεις, εἴτε δὲν καθίσταται δυνατόν νὰ ἰδρυθῶν, εἴτε ἰδρυόμεναι παραμένουν καταδικασμέναι νὰ φυτοζωοῦν.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς δὲν εἶναι περίεργον τὸ γεγονός ὅτι ἐπὶ μακρὸν τώρα παραμένουν ἀδιάθετα 500 ἐκ. δρχ. ἐκ τῶν καταθέσεων παρὰ Τραπεζαίς, τὰ ὁποῖα ἔχουν εἰδικῶς διαμενθῇ διὰ βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις. Οὔτε ἐπίσης ἀποτελοῦν ἀνεξήγητον φαινόμενον, αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποῖας ἀντιμετωπίζει ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα διὰ τὴν ἐκ μέρους τῆς βιομηχανίας ἀπορρόφησιν τῶν προσφάτων γερμανικῶν πιστώσεων.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ σημερινὴ διάρθρωσις τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοιαύτην ἀνεπάρκειαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑγίαν διοχέτευσιν τῶν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ μακροπροθέσμων κεφαλαίων εἰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον πλημμελὲς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱκανότητα συγκεντρώσεως ὧν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διαθεσίμων κεφαλαίων διὰ μακροχρόνιους τοποθετήσεις, ὥς καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ὑφισταμένων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δυνατοτήτων ἐξασφαλίσεως μακροπροθέσμων πιστώσεων.

Οὕτω κατὰ πρόσφατον μελέτην τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, («Ἔρευνα ἐπὶ τοῦ πιστωτικοῦ προβλήματος»), θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συγκεντρωθῇ κατὰ τὸ λήξαν 12μηνον ἐξ ἐσωτερικῶν πηγῶν ποσὸν 1 1/2 δισεκατομμυρίου δρχ. διὰ βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις. Ἐκ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ μικρὸν μόνον μέρος συνεκέντρωσαν αἱ Τράπεζαι. Τελικῶς δὲ δὲν κατέστη δυνατόν νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν βιομηχανίαν εἰμὴ μόλις τὸ 1/5 τούτου.

*Ανάλογος είναι ἡ κατάσταση ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δυνατοτήτων, ἥτις ἐν τούτοις θὰ ἦτο ἐντελῶς διάφορος, ἐὰν ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἴδρυμα παρουσιάζον τὴν ἐπιβαλλομένην ἐν προκειμένῳ πιστωτικὴν ἐπιφάνειαν.

8. Ἡ Ἴδρυσις μᾶς «Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως» εἶναι κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἡ πλέον ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

Εἰς τὴν Τράπεζαν αὐτὴν θὰ πρέπει νὰ συγκεντρῶνται τὰ ἐκ πάσης ἐγχωρίου πηγῆς διαθέσιμα ἐτησίως κεφάλαια διὰ μακροπροθέσμους βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις, ἀφαιρουμένου τοῦ δικαιώματος τοιοῦτων τοποθετήσεων ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τραπεζιτικοὺς ὀργανισμούς. Αὐτὴ θὰ εἶχε βεβαίως καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπ' εὐθείας δανεισμοῦ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν χρηματαγοράν.

Τὸ αὐτό, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, πρέπει νὰ γίνῃ διὰ τὴν κτηματικὴν πίστιν, τῆς ὁποίας ἡ ἐνάσκησις δέον νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν, ἥτις οὕτω θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν τόσον παρημελημένην σήμερον ἀρχικὴν ἀποστολὴν τῆς.

Τὰ κεφάλαια ἱδρύσεως τῆς Τ.Β.Α. — εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ συγχωρευθῇ ὁ Ο.Χ.Ο.Α. — θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξευρεθῶν διὰ κρατικῆς προκοδοτήσεως, διὰ συμμετοχῆς τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, ὡς καὶ διὰ χρηματοδοτήσεως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μέσῳ τῆς διεθνούς Τραπεζῆς ἢ ἄλλων ἀναλόγων Ὀργανισμῶν.

Ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Τραπεζῆς θὰ ἔπρεπε νὰ συγκρατηθῇ τὸ ἐνδεεχόμενον ἐπιτελεῖσθαι ἔξ' Ἑλλήνων καὶ ξένων τεχνικῶν, ἵνα αὐτὴ καταστή ἱκανὴ νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὰ πάσης φύσεως τεχνικὰ προβλήματα, τὰ ἀφορῶντα τὴν ἱδρυσιν νέων καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν ὑφισταμένων βιομηχανιῶν.

Ἀποστολὴ τῆς Τραπεζῆς δὲν θὰ ἦτο μόνον ἡ χορήγησις δανείων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνεργὸς ἀνάμιξις τῆς εἰς τὴν ἱδρυσιν νέων ἢ τὴν ἐπέκτασιν ἤδη ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων, διὰ συμμετοχῆς εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτῶν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν εἶναι ἑταιρικοὶ ἢ προσωπικοὶ ὀργανισμοί.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς χορηγήσεως τῶν δανείων, ἡ Τράπεζα ἀκολουθοῦσα καὶ ἐν προκειμένῳ τὴν ξένην πείραν θὰ ἠδύνατο, πρὸς ἐνίσχυσιν προσπάθειων ἔχουσων σοβαρὰ ἐχέγγεια ἐπιτυχίας, νὰ στηρίζεται εἰς προσωπικὰ καὶ οὐχὶ πάντοτε ἐμπραγμάτους ἀσφαλείας.

Πάντα ταῦτα, εἶναι βασικά, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἀποτελεσματικῶς τὴν ἀνεπάρκειαν ἢ τὴν διστακτικότητά τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας εἰς τὴν ἀνάληψιν τῶν εὐθυνῶν διὰ τὴν δημιουργίαν νέας φύσεως ἰδίως βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι ὡς ἤδη ἐτονίσθη δὲν ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὸν μόνον τῆς ἑλληνικῆς σημερινῆς πραγματικότητος, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς ἀνάλογον μὲ τὴν Ἑλλάδα στάδιον ἀναπτύξεως.

Ἡ ἀποστολὴ τῆς Τραπεζῆς, τέλος, θὰ ἦτο ἰδιαίτερος ἐνεργητικὴ διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν μεγάλων βασικῶν βιομηχανιῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηριχθῇ τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τῆς ἐκβιομηχανοποιήσεως τῆς χώρας. Δι' αὐτῆς

πράγματι θά ἔχωμεν τὸ κατάλληλον καὶ ὑπεύθυνον ὄργανον πρὸς μελέτην καὶ ἀντιμετώπισιν ὧν τῶν προβλημάτων τῶν ἀφορώντων τὴν προεργασίαν τῆς συστάσεώς των, τὴν νομικὴν μορφήν τὴν ὁποίαν θά προσλάβουν ὡς ἐπιχειρήσεις, ὡς καὶ τὴν προικοδότησίν των εἰς κεφάλαια. Οὕτω θ' ἀποφευχθῇ ἡ ἐπανάληψις τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν ἀτυχῶν περιπετειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν μέχρι σήμερον, ὅταν τὴν μεγάλην καὶ ἐξειδικευμένην αὐτὴν ἀποστολὴν ἀνεθέσαμεν εἰς ἀνιδεοῦς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δημοσίας ὑπηρεσίας.

Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν σκέψεων αὐτῶν ἡ Τράπεζα θά ἀποβῇ ὁ κεντρικὸς καὶ ὑπεύθυνος φορεὺς τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὅλου προγράμματος ἐκβιομηχανίσεως, ἡ ἔλλειψις τοῦ ὁποίου ἔχει ἤδη στοιχίσει πολὺ ἀκριβὰ εἰς τὴν χώραν.

Υ. ΤΕΛΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἡ προηγηθεῖσα ἀνάλυσις δὲν ἐξαντλεῖ βεβαίως τὸ θέμα τῶν φορέων τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Περιορίσθη ἐν συνειδήτως εἰς τὴν ἐπισήμανσιν τῶν σημαντικωτέρων ὀργανωτικῶν κινῶν, τὰ ὁποῖα ὑφίστανται σήμερον ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς οικονομίας μας, ὡς καὶ εἰς τὴν ὑπόδειξιν συγκακριμένων λύσεων δι' ἐκάστην περίπτωσιν.

Αἱ προτεινόμεναι ἐξ ἄλλου λύσεις ἀποτελοῦν —καὶ τοῦτο πρέπει νὰ τονισθῇ— ἀπλὰς ὑποδείξεις, μὴ σκοπὸν ὅπως δι' αὐτῶν προκληθῇ γενικωτέρα συζήτησις τοῦ θέματος. Οὐδεμίαν ἄλλην σκοπιμότητα φιλοδοξοῦν νὰ ἱκανοποιήσουν.

Βεβαίως, ἡ προώθησις τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας καὶ ἡ διασφάλισις τῆς οικονομικῆς αὐτῆς ἐπιβιώσεως δὲν προσκρούουν εἰς ὀργανωτικὰ μόνον προβλήματα. Ἄλλ' εἶναι ἐξ ἴσου βέβαιον ὅτι ἀνευ τῆς ἐγκαίρου καὶ ὀρθῆς ἐπιλύσεως τοῦ ὀργανωτικοῦ θέματος δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις των, τοῦλάχιστον καθ' ὃν ρυθμὸν καὶ ἐκτασιν ἐπιβάλλουν αἱ ἐνάγκαι τοῦ ἔθνους.

